

ماده ۱- به منظور اجرای قانون حفاظت در برابر اشعه مصوب بیستم فروردین ۱۳۶۸ و آئین نامه اجرائی آن مصوب اردیبهشت ۱۳۶۹ هیئت وزیران، این دستورالعمل جهت پرداخت فوق العاده کار با اشعه براساس مقدار و شرایط بالقوه پرتو دهی محیط کار به افرادی که به طور مستمر به کار با اشعه اشتغال داشته باشند تهیه و تدوین گردیده و در تاریخ ۶۹/۱۱/۱۶ به تصویب واحد قانونی (سازمان انرژی اتمی ایران) رسیده است و از تاریخ ۶۸/۱/۲۰ طبق قانون قابل اجرا می باشد.

تبصره ۵- این دستورالعمل صرفاً جهت پرداخت فوق العاده کار با اشعه برای اشعه یونساز تدوین گردیده است.

ماده ۲- تعاریف

۱-۲- "قانون" در این دستورالعمل به قانون حفاظت در برابر اشعه اطلاق می گردد.

دستورالعمل شماره ۱

پرداخت فوق العاده کار با اشعه

مصوب بهمن ماه ۱۳۶۹

۲-۲- "آئین نامه" در این دستورالعمل به آئین نامه قانون حفاظت در برابر اشعه اطلاق می گردد.

۲-۳- "چشمه" به یک منبع مولد اشعه اطلاق می گردد.

۲-۴- "پرتوزایی" به توان یک چشمه پرتوزا به تابش اشعه یونساز یا به عبارت دیگر به تعداد واپاشی یک ماده پرتوزا در واحد زمان اطلاق می گردد.

۲-۵- "پرتوگیری" به معنی عمومی به قرار گرفتن بدن انسان و یا عضوی از آن در برابر اشعه که موجب جذب انرژی از اشعه یونساز در آن گردد یا به معنای اختصاصی آن به یک کمیت فیزیکی اطلاق می گردد.

۲-۶- "پرتوگیری داخلی" به پرتوگیری یک فرد از اشعه یونساز چشمه های داخل بدن اطلاق می گردد.

۲-۷- "پرتوگیری خارجی" به پرتوگیری یک فرد از اشعه یونساز چشمه های خارج از بدن اطلاق می گردد.

۲-۸- "دز جذبی" برابر مقدار انرژی اشعه یونساز است که در واحد جرم یک ماده جذب می گردد.

۲-۹- "دز معادل" میزان دز اشعه با احتساب اثربخشی اشعه یونساز بر بدن یا عضوی از بدن انسان می باشد.

۲-۱۰- "حد دز" مقدار یک کمیت دز معادل است که پرتوگیری یک شخص نباید از آن تجاوز نماید و براساس استانداردهای واحد قانونی اعلام می گردد.

۲-۱۱- "توجیه پذیری کار با اشعه" در مفهوم آن است که جهت پیش گیری از پرتوگیری غیر ضروری، هر کاری که منجر به پرتوگیری ناشی از اشعه یونساز گردد مجاز نمی باشد مگر این که با تشخیص واحد قانونی دارای بهره خالص مثبت برای اجتماع باشد.

۲-۱۲- "ناحیه تحت کنترل" ناحیه ای است که داخل شدن به آن طی ضوابطی کنترل شده بوده و به ناحیه ای

اتلاق می‌گردد که در آن پرتوکاران می‌توانند پرتوگیری متجاوز از سه دهم ($0/3$) حد دز معادل سالانه دریافت نمایند.

۱۳-۲- "حفاظ" ماده‌ای است که به منظور کاهش اشعه به مقدار مورد نیاز بین چشمه و یا افراد یا تجهیزات و یا سایر اشیاء قرار داده می‌شود.

۱۴-۲- "آلودگی" به وجود ناخواسته مواد پرتوزا در یا روی یک ماده، یا در یک محل اتلاق می‌گردد.

۱۵-۲- "چشمه ضعیف" به چشمه‌ای اتلاق می‌گردد که پرتوزائی آن در واحد انرژی از 50 MBq.MeV (حدود 1 mCi.MeV) کمتر باشد.

۱۶-۲- "چشمه قوی" به چشمه‌ای اتلاق می‌گردد که پرتوزائی آن در واحد انرژی از 50 MBq.MeV (حدود 1 mCi.MeV) بیشتر باشد.

۱۷-۲- "چشمه باز" به چشمه بدون پوشش ویژه اتلاق می‌گردد که در شرایط عادی کار امکان نشت یا پخش آن در محیط کار و زیست باشد.

۱۸-۲- "چشمه بسته" به چشمه بدون پوشش ویژه و با مقاومت کافی اتلاق می‌گردد که در شرایط عادی کار امکان نشت یا پخش آن در محیط کار و زیست وجود نداشته باشد.

۱۹-۲- "مسئول کل فیزیک بهداشت" به مسئول فیزیک بهداشت در یک مرکز کار با اشعه با فعالیت گسترده در چند واحد کوچکتر دارای مسئول فیزیک بهداشت مستقل اتلاق می‌گردد.

ماده ۳- براساس بند ۷ ماده ۲ آئین‌نامه، پرتوکار به شخص حقیقی اتلاق می‌گردد که با منابع مولد اشعه به طور فیزیکی در ارتباط باشد که شامل پرتوکاران گروه الف و ب می‌گردد:

۱-۳- پرتوکار گروه الف، به شخص حقیقی اطلاق می گردد که در شرایطی کار می کند که دز سالانه آن می تواند از $3/0$ حد دز معادل سالانه تجاوز نماید.

۲-۳- پرتوکار گروه ب، به شخص حقیقی اطلاق می گردد که در شرایطی کار می کند که معمولاً دز دریافتی سالانه وی از $3/0$ حد دز معادل سالانه تجاوز نمی نماید.

ماده ۴- به کارکنان با اشعه که شامل پرتوکاران گروه الف و ب می گردند، براساس ماده ۲۰ فصل پنجم قانون و ماده ۲۲ آئین نامه تا پنجاه درصد حقوق و مزایا به عنوان فوق العاده کار با اشعه تعلق می گیرد.

ماده ۵- فوق العاده کار با اشعه برای پرتوکاران گروه الف تا 100% و برای پرتوکاران گروه ب تا 60% مزایای مندرج در بند ۴ ماده ۲۰ قانون و ماده ۲۲ آئین نامه بر حسب تجربه و تبحر کار با اشعه، داشتن گرایش هسته ای در دوران تحصیل،

یا گذراندن دروس فیزیک بهداشت و یا فیزیک پزشکی، یا دوره های تخصصی حفاظت در برابر اشعه مورد تأیید واحد قانونی و نیز به کار بردن وسایل حفاظت در برابر اشعه فردی و وسایل حفاظتی مورد نیاز و شرایط کار حداکثر تا مقادیر مذکور قابل پرداخت خواهد بود.

ماده ۶- پرداخت فوق العاده کار با اشعه فقط تا زمانی که فرد به کار با اشعه اشتغال دارد و یا در مرخصی استحقاقی و یا استعلاجی حداکثر تا یک ماه در سال و یا مرخصی استعلاجی ناشی از کار با اشعه به سر می برد تعلق می گیرد.

ماده ۷- فوق العاده کار با اشعه صرفاً به کارکنانی که کار آنها با اشعه برای واحد قانونی توجیه پذیر است تعلق می گیرد.

ماده ۸- گروه کاری پرتوکاران در هر مرکز (باستثناء مراکز با فعالیت محدود موضوع تبصره ماده ۵ فصل دوم قانون) در کمیسیونی مرکب از شخص مسئول، مسئول فیزیک بهداشت

و مسئول مرکز و یا نماینده تام الاختیار وی براساس قانون، آئین نامه و این دستورالعمل تعیین و به واحد قانونی جهت بررسی پیشنهاد گردیده و پس از تأیید نهایی، فوق العاده کار با اشعه با احتساب ضرائب استحقاقی هر فرد تا سقف های مندرج در ماده ۲۲ آئین نامه توسط مرکز ذیربط محاسبه و قابل پرداخت خواهد بود.

تبصره ۱- در مراکز کار با اشعه با فعالیت گسترده که دارای یک مسئول کل فیزیک بهداشت و چند مسئول فیزیک بهداشت می باشند، مسئول کل فیزیک بهداشت عضو و دبیر کمیسیون ماده ۸ این دستورالعمل خواهد بود.

تبصره ۲- در مراکز کار با اشعه با فعالیت گسترده، کمیسیون های فرعی می توانند براساس ماده ۸ زیر نظر کمیسیون اصلی تشکیل و تصمیمات لازم را اتخاذ نمایند.

ماده ۹- بازرسین کار با اشعه (اعم از یونساز و غیر یونساز)

که مورد تأیید واحد قانونی باشند پرتوکاران گروه الف محسوب می گردند.

ماده ۱۰- مسئولین فیزیک بهداشت مراکز کاری گروه الف، پرتوکار گروه الف و مسئولین فیزیک بهداشت مراکز کاری گروه ب، پرتوکار گروه ب محسوب می شوند.

ماده ۱۱- جهت تعیین فوق العاده کار با اشعه هر فرد، لازمست فرم شماره یک پیوست توسط کمیسیون ماده ۸ فوق برای هر پرتوکار تکمیل و براساس آن توسط مرکز ذیربط پرداخت گردد.

تبصره ۵- فرم تکمیل شده و به تأیید رسیده هر پرتوکار لازمست در پرونده فردی وی بایگانی و در صورت نیاز در اختیار واحد قانونی یا بازرسین آن قرار گیرد.

ماده ۱۲- پرداخت فوق العاده کار با اشعه صرفاً از نظر حسن انجام کار با اشعه بوده و براساس پرتوگیری دزیمترهای فردی

افراد تعیین نخواهد گردید.

ماده ۱۳- کارکنان با چشمه‌های بسته، بر حسب پتانسیل پرتودهی و شرایط فیزیکی این چشمه‌ها به شرح زیر طبقه‌بندی می‌گردند:

۱-۱۲- کارکنان با چشمه‌های قوی که الزاماً در هنگام کار نمی‌توانند از حفاظ استفاده نمایند، پرتوکاران گروه الف محسوب می‌گردند.

۲-۱۲- کارکنان با چشمه‌های قوی حفاظ‌دار، یا دارای وسائلی که بتوانند هر نوع پرتودهی را علاوه بر آن چه که از حفاظ می‌گذرد جلوگیری نماید، پرتوکاران گروه ب محسوب می‌گردند.

۳-۱۲- کارکنان حمل و نقل چشمه‌های قوی، یا چشمه‌های ضعیف در حد تجاری گسترده پرتوکاران گروه الف محسوب می‌گردند.

۴-۱۲- کارکنان با چشمه‌های ضعیف پرتوکاران گروه ب محسوب می‌گردند.

ماده ۱۴- کارکنان با چشمه‌های باز بر حسب پتانسیل پرتودهی و شرایط فیزیکی و بالقوه این نوع چشمه‌ها به شرح زیر طبقه‌بندی می‌گردند:

۱-۱۴- کارکنان با چشمه‌های گازی پرتوزا و یا تولید کننده گاز پرتوزا و یا قابل تصعید (نظیر ید-۱۳۱ و تریتیوم در حد تجاری) در سطح تولید و کاربرد گسترده، پرتوکاران گروه الف محسوب می‌گردند.

۲-۱۴- کارکنان با چشمه‌هایی که می‌توانند آلودگی محل کار را به طور مستمر به وجود آورند (مانند ساخت سوخت راکتور، بازفرابرش و تراشکاری اورانیم طبیعی و یا غنی شده، توری‌سازی و غیره) پرتوکاران گروه الف محسوب می‌گردند.

۱۴-۳- کارکنان جمع آوری، نگهداری، بهسازی و دورریزی پسمان‌های پرتوزا، پرتوکاران گروه الف محسوب می‌گردند.

۱۴-۴- کارکنان تهیه و تولید عناصر سنگین پرتوزا مثل ترانس اورانیم‌ها در سطح گسترده پرتوکاران گروه الف محسوب می‌گردند.

۱۴-۵- کارکنان معادن اورانیم و توریم و استخراج و پالایش آنها و تهیه کیک زرد، پرتوکاران گروه الف محسوب می‌گردند.

۱۴-۶- کارکنان با چشمه‌های در حد درمان بیماران و یا کارکنان با سلول‌های داغ، راکتورها و تأسیسات بحرانی پرتوکاران گروه الف محسوب می‌گردند.

۱۴-۷- کارکنان تهیه و تولید مواد پرتوزا به طور انبوه و کاربرد به طور گسترده که الزاماً نتوان جهت آن مواد

شرایط حفاظتی به طور کامل و قابل اعتماد برقرار کرد پرتوکاران گروه الف محسوب می‌گردند.

۱۴-۸- کارکنان با چشمه‌های ضعیف نظیر کارکنان آزمایشگاههای تشخیص طبی یا کارکنانی که با ترکیبات نشان‌دار کار می‌کنند پرتوکاران گروه ب محسوب می‌گردند.

ماده ۱۵- کارکنان با دستگاههای مولد اشعه (نظیر دستگاههای اشعه ایکس ساز، شتاب‌دهنده‌ها، مولدهای نوترون، دستگاههای درمان با کبالت و ...) بر حسب نوع کار، کمیت و کیفیت اشعه خروجی این دستگاهها به شرح زیر طبقه‌بندی می‌گردند:

۱-۱۵- کارکنانی که مستقیماً با دستگاههای رادیوگرافی (باستثنای رادیوگرافی دندان)، فلورسکوپی، رادیوتراپی، مولدهای نوترون، شتابدهنده‌ها کار

می‌کنند پرتوکاران گروه الف محسوب می‌گردند.

۱۵-۲- کارکنان با دستگاه‌های رادیوگرافی دندان پرتوکاران گروه ب محسوب می‌گردند.

۱۵-۳- کارکنانی که مستقیماً با منابع مولد اشعه به منظور کنترل یا اندازه‌گیری (نظیر ضخامت‌سنج‌ها، سطح‌سنج‌ها، کنترل بار مسافر و غیره) کار می‌کنند پرتوکاران گروه ب محسوب می‌گردند.

۱۵-۴- کارکنان با دستگاه‌های مولد اشعه جهت طیف‌نگاری و آنالیز مواد (نظیر دیفراکتومتر، طیف‌نگار فلورسانس و غیره) در صورتی که پرتوهای منتشره از این دستگاه‌ها درون محفظه حفاظدار قرار داشته باشد پرتوکاران گروه ب و در غیر این صورت پرتوکاران گروه الف محسوب می‌گردند.

ماده ۱۶- مواردی که در این دستورالعمل پیش‌بینی نشده است کسب نظر واحد قانونی الزامی است و نظریه مزبور لازم‌الاجرا است.

این دستورالعمل در ۱۶ ماده و ۴ تبصره و یک فرم در تاریخ ۱۶/۱۱/۶۹ به تصویب واحد قانونی (سازمان انرژی اتمی ایران) رسید و در تاریخ ۱۵/۱۱/۸۱ توسط کمیسیون تشخیص صلاحیت کار با اشعه بازنگری شده است.

بسمه تعالی

فرم شماره ۱

فرم تعیین فوق العاده کار با اشعه پرتوکاران*

نام و نام خانوادگی پرتوکار: شماره شناسنامه و محل صدور:

محل تولد: رشته تحصیلی:

آخرین مدرک تحصیلی:

سوابق تحصیلی و دوره‌هایی که در رابطه با حفاظت در برابر اشعه، فیزیک بهداشت، فیزیک پزشکی و یا دروسی که در دوران تحصیلی با گرایش هسته‌ای گذرانده‌اید به ترتیب از آخرین دوره در جدول زیر بنویسید:

مشخصات دوره	موسسه برگزارکننده	آدرس	تاریخ شروع و خاتمه

نوع کار با اشعه: شماره فیلم بیج:

نام و آدرس مرکز یا مؤسسه محل کار با اشعه فعلی:

مراکز که تاکنون به کار با اشعه اشتغال داشته به ترتیب از آخرین مرکز کار

در جدول زیر بنویسید:

نام و آدرس مرکز کار با اشعه	نوع کار با اشعه	نوع استخدام نیمه یا تمام وقت	تاریخ شروع و خاتمه	شماره فیلم بیج

- سوابق پرتوگیری‌های عادی یا در سوانح:

تاریخ:

محل امضاء پرتوکار محل امضاء مسئول مرکز

* در صورت نیاز به توضیحات بیشتر از یک صفحه اضافی استفاده نمایید.

دستورالعمل شماره ۱ پرداخت فوق العاده کار با اشعه ۹۰

نظریه کمیسیون ماده ۸ دستورالعمل شماره ۱ پرداخت فوق العاده کار با اشعه:

براساس بند ماده دستورالعمل شماره ۱ پرداخت فوق العاده کار با اشعه و براساس تائید واحد قانونی آقای / خانم پرتوکار گروه الف □ ب □ محسوب و امتیاز نامبرده به شرح زیر است:

حداکثر امتیاز		امتیاز	عامل امتیاز
گروه ب	گروه الف		
٪۲۵	٪۵۰		شرایط کار
٪۱۵	٪۲۰		تجربه و تبحر در کار با اشعه
٪۱۰	٪۲۰		گرایش هسته‌ای، یا ... و دوره تخصصی در رابطه با کار با اشعه
٪۱۰	٪۱۰		کاربرد وسایل حفاظت در برابر اشعه
٪۶۰	٪۱۰۰		جمع امتیازات

توضیح (در صورت نیاز):

محل امضاء اعضاء کمیسیون ماده ۸ دستورالعمل شماره ۱ پرداخت

فوق العاده کار با اشعه قانون حفاظت در برابر اشعه:

۱- مسئول مرکز ۲- شخص مسئول ۳- مسئول فیزیک بهداشت